

Input van VOS/ABB voor een advies over publiek en privaat bekostigde scholen in relatie tot gelijke kansen voor alle leerlingen

De vraagstelling vanuit de Onderwijsraad luidt:

Wat betekent de ontwikkeling van publiek en privaat aanbod voor gelijke kansen voor elke leerling? De Onderwijsraad wil ook graag in kaart brengen hoe de kwaliteit van het onderwijs kan worden geborgd.

Standpunt

VOS/ABB juicht het toe dat de Tweede Kamer de Onderwijsraad heeft verzocht een advies over dit onderwerp uit te brengen. Onderstaand ontvangt u onze bijdrage die we opbouwen vanuit de kernwaarden van het openbaar onderwijs: **gelijkwaardigheid** – iedereen is evenveel waard en heeft gelijke kansen, **vrijheid** – je mag jezelf zijn en je stem laten horen en **ontmoeting** – we zijn nieuwsgierig naar elkaar en zorgen voor de omgeving. VOS/ABB beschouwt scholen als mini-samenlevingen waar democratische waarden geoefend en geleefd worden. Daarmee draagt de school bij aan een humane, inclusieve en duurzame samenleving.

Kijken we vanuit dit perspectief naar het vraagstuk van privaat en bekostigd onderwijs, dan kunnen we het volgende opmerken:

Vanuit gelijkwaardigheid

Ondanks alle verschillen tussen mensen, zijn we allemaal evenveel waard. Eenieder is waardevol in zichzelf. Het onderwijs zien wij als basisvoorziening die elke leerling volop kansen biedt zich te ontwikkelen. Externe factoren, buiten de invloedssfeer van het kind zelf, mogen geen belemmering vormen om tot ontwikkeling te kunnen komen. Dat betekent dat toegankelijkheid van het onderwijs in brede zin gewaarborgd moet zijn. Verschil in fysieke, mentale en financiële mogelijkheden mogen dan ook geen belemmering vormen tot volwaardige deelname aan het onderwijs en schoolleven. Vanuit die gelijkwaardigheid is VOS/ABB geen voorstander van privaat onderwijs. Immers, toegankelijkheid voor iedereen is bij privaat onderwijs geen vanzelfsprekendheid, en doorgaans is die niet geborgd. Privaat onderwijs als enkelvoudig begrip maakt gelijke kansen daardoor een illusie. Tegelijkertijd realiseren we ons dat ouders kiezen en ook dat de onderwijsmarkt inspeelt op vraag en aanbod. De private markt biedt aan waar behoefte aan is en wat de publieke markt niet of niet genoegzaam verzorgt.

Speelruimte in de verhouding tussen privaat en publiek onderwijs is wat ons betreft nodig; een verbod van privaat onderwijs is volgens VOS/ABB onnodig en weinig doeltreffend. Privaat aanbod kan aanvullend op en kwaliteitsverhogend aan het publieke aanbod zijn, maar moet dan wel voor iedereen toegankelijk zijn. De speelruimte van privaat aanbod zou wat VOS/ABB betreft daarom aan restricties gebonden moeten zijn. Het onderwijs dient in de ogen van VOS/ABB een volledig publieke voorziening te zijn.

Kansengelijkheid kan, ondanks het gegeven dat leerlingen niet gelijk zijn, beter gewaarborgd worden als publieke scholen voldoende middelen krijgen om talenten van alle leerlingen optimaal te dienen. Met andere woorden: faciliteer scholen hiertoe optimaal, zodat ook het (deels) private aanbod van

bijvoorbeeld technasia, tweetalig onderwijs, Cambridge English, LOOT & DAMU en ook schoolreizen voor alle kinderen in gelijke mate openstaan.

Vanuit **vrijheid**

Deze fundamentele waarde in onze democratische rechtsstaat handelt over concrete burgerrechten als vrijheid van meningsuiting, vrijheid van gedachte en geweten of godsdienst. Vrijheid realiseren, veronderstelt grenzen stellen. Grenzen die bescherming bieden tegen machtsmisbruik door een staat, een gemeenschap of een individu. Daarmee is vrijheid niet vrijblijvend. Vrijheid vereist ieders verantwoordelijkheid.

Deze kernwaarde lijkt op dit moment in het huidige stelsel een pleidooi voor privaat onderwijs te ondersteunen. Het creëert keuzevrijheid voor ouders om vanuit hun eigen mogelijkheden het onderwijs zodanig in te richten dat dit de talenten van hun kinderen dient. Het biedt ook keuzevrijheid voor docenten die hun wtf deels inleveren, bijvoorbeeld:

- in het voortgezet onderwijs om bijles te kunnen geven in hun eigen vak na schooltijd, en
- in het primair onderwijs om zich vervolgens als zzp'er in de laten huren voor een leerling met extra ondersteuningsbehoefte.

Toch meent VOS/ABB dat fundamentele individuele waarden nooit ten koste mogen gaan van de collectieve waarden. Vrijheid moet altijd worden beschouwd vanuit gebondenheid aan collectieve afspraken, regels en wetten. Door privaat onderwijs te laten prefereren boven publiek onderwijs, ontstaat een kloof in onze maatschappij die voor leerlingen in een achterstandspositie, door welke oorzaak dan ook, extra achterstand betekent. Zo zou de vrijheid om een vrijwillige ouderbijdrage niet te betalen nooit mogen leiden tot uitsluiting voor welke activiteit of les dan ook.

Vanuit **ontmoeting**

Wij zien de school als een democratische ontmoetingsplaats; een plaats voor inbreng van velen. Aldus is de school een plaats voor diversiteit en dialoog. Binnen en rondom de school werken betrokkenen met verschillende achtergronden, wisselen ervaringen met elkaar uit waarbij ieders kijk op het leven en de school gevraagd wordt. Leerlingen leren aandacht te hebben voor 'het andere'. De school is daarmee een plek waar leerlingen op actieve wijze leren dat zij een stem hebben, waar zij vanuit verdraagzaamheid en vanuit een open houding leren omgaan met andersdenkenden en waar zij hun eigen identiteit mogen ontwikkelen. De school draagt door ontmoeting en dialoog bij aan sociale cohesie in de wijk en samenleving.

In het geval van privaat onderwijs gaat die democratische ontmoetingsplaats niet op. Waar privaat onderwijs gevolgd wordt, wordt minder recht gedaan aan deze kernwaarde.

Privaat onderwijs doorbreekt heterogeniteit in klas en school en leidt ertoe dat 'ons soort mensen' elkaar opzoekt en als groep versterkt.

Samenvattend

Zoals blijkt uit onze visie en kernwaarden, staat voor VOS/ABB het belang van goed en toegankelijk onderwijs voor alle leerlingen voorop. De basiskwaliteit van publieke scholen moet omhoog voor alle

leerlingen, in alle wijken, dorpen en steden, opdat publiek onderwijs zo goed mogelijk wordt voor iedereen en privaat onderwijs niet nodig zal zijn. In verschillende onderzoeken komt naar voren dat het onderwijs overvraagd wordt en daartoe niet (genoegzaam) wordt geëquipeerd. Het publiek bekostigd onderwijs kan de vraag van de onderwijsconsument daardoor slechts ten dele aan, het privaat onderwijs vult aan. Die aanvulling kent een prijs en is daardoor niet voor alle leerlingen toegankelijk.

Volgens VOS/ABB is het volgende nodig in de verhouding publiek-privaat om te komen tot gelijke(re) kansen voor iedereen. De benodigde actie vanuit de rol van de overheid is daarin divers. Zij faciliteert het onderwijsstelsel door bekostiging en via wet- en regelgeving. Zij maakt beleid en initieert onderzoek. In dat licht moet onderstaande gelezen worden.

- Bied zoveel mogelijk garanties voor objectieve schooladvisering richting het voortgezet onderwijs, door hantering van gestandaardiseerde toetsen naast het advies van de leerkracht;
- Stimuleer een onderwijsstelsel met doorgaande leerlijnen waarin *teaching to the test* niet aan de orde is. Toets-training en bijles vermindert dan;
- Huiswerkbegeleiding moet niet nodig zijn, óf binnen het reguliere aanbod van school vallen als dit vanuit de onderwijsbehoefte van de leerling nodig is;
- Onderzoek of arbeidsmobiliteit tussen primair en voortgezet onderwijs door harmonisatie van arbeidsvoorwaarden eraan kan bijdragen dat medewerkers behouden blijven voor hun bestuur in plaats van deeltijdontslag te nemen;
- Ga verder met de aanpak voor startende leraren in primair en voortgezet onderwijs, opdat zij niet uitvallen in de eerste arbeidsjaren en kunnen uitgroeien tot ervaren en goede docenten. Ervaren docenten halen, doorgaans, meer uit hun leerlingen waardoor privaataanbod minder nodig zal zijn;
- Investeer in onderwijshuisvesting, zorg voor eigentijdse en aantrekkelijke gebouwen waardoor ook de leeromgeving kwaliteit uitstraalt en maximalisatie van het leren bevordert;
- Stimuleer brede schoolgemeenschappen op unilocaties in het voortgezet onderwijs, zodat leerlingen via ontmoeting van en met elkaar kunnen leren;
- Onderzoek de grenzen bij mengvormen van privaat en bekostigd onderwijs: wie betaalt, bepaalt. Waar ligt de grens ter voorkoming dat marktpartijen de inhoud en doelen (kunnen) bepalen? Wat is de juiste verhouding bekostigd - particulier die garandeert dat zeggenschap en medezeggenschap overeind blijven op schoolniveau ten aanzien van het onderwijs? Regelgeving is hier nodig;
- Onderzoek wat nodig is, zodat een passend onderwijsaanbod altijd binnen het bekostigd onderwijs, waar de leerling staat ingeschreven, vergoed wordt. Ook als het passend aanbod privaat van aard is. Dit voorkomt dat samenwerkingsverbanden verwijzen naar privaat aanbod om te voorzien in de onderwijsbehoefte van de leerling.

Voor meer informatie:

Annelie van Eck, avaneck@vosabb.nl, 06-31684939.

VOS/ABB, vereniging van openbare en algemeen toegankelijke scholen